

Examenul național de bacalaureat 2026

Proba E. c)

Istorie

Varianta 3

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

ZADANIE I.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovné zdroje:

A. V roku 1858, tých sedem veľmocí podpísali Parížsku dohodu (Convenția de la Paris). [...] Bol to dokument s niektorými veľmi pokrokovými ustanoveniami a inými zastaralými. V problematike zjednotenia Moldavska (Moldovei) s Valašskom (Țara Românească) – veľmi závažnej pre Rumunov (románi) – bola zvolená cesta kompromisu. [...] Udržané pod zvrchovanosťou Porty [Osmanská ríša] a pod „kolektívnou garanciou“ veľmocí, tie dve krajiny mali byť „spravované slobodne a mimo akéhokoľvek zásahu Vysokiej Porty“, s názvom „Spojené kniežatstvá Moldavska a Valašska (Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești)“, ale naďalej bolo zachované administratívno-politické oddelenie. Každé kniežatstvo malo byť vedené jedným panovníkom so svojimi ministrami, ktorí podliehali ministerskej zodpovednosti. Zákonodarná moc mala byť vykonávaná kolektívne panovníkom, Zhromaždením z danej krajiny a novozaloženou Centrálnou komisiou, spoločnou pre kniežatstvá. Pre súdnu moc mala byť zabezpečená nezávislosť [...]. Panovník mal byť volený doživotne Volebným zhromaždením v každej krajine. Panovníkom mohol byť hociktorý obyvateľ Munténie (muntean) alebo Moldavska (moldovean), s príjmom 3 000 zlatých a ktorý vykonával verejné funkcie desať rokov. [...] V celku, Parížska dohoda, hoci neudeľovala Zjednotenie, približovala Rumunov k momentu realizácie zjednotenia týchto dvoch kniežatstiev.

(D. Berindei, *Istoria românilor*)

B. Začiatky panovania Al. I. Cuza (Al. I. Cuza) boli neľahké, pretože panovník musel spolupracovať s dvoma vládami, jednou v Jasy (Iași) a druhou v Bukurešti (București). Až koncom roka 1861 Osmanská ríša uznala politicko-administratívne zjednotenie Moldavska s Valašskom počas panovania Cuza [...].

Zjednotenie bolo uskutočnené, avšak politické nezhody sa prejavili so silou znásobenou závažnosťou nahromadených problémov, spomedzi ktorých najzložitejším bolo vypracovanie Agrárneho zákona (Legii rurale) [...]. Iný problém dočasne utlmil nedorozumenia týkajúce sa Agrárneho zákona: sekularizácia kláštorných majetkov [...]. Zákomom z roku [...] 1863 prešli do vlastníctva štátu „všetky kláštorné majetky“. Následkom toho, približne štvrtina z územia krajiny sa stala majetkom štátu, čo zväčšilo rozlohu, ktorou disponovali autority pre budúce odovzdanie do vlastníctva. S cieľom odstrániť prekážky odovzdania do vlastníctva, ako aj iných reforiem, Cuza [...] prijal novú ústavu (*Rozvíjajúci štatút*) (*Statutul Dezvoltător*), ktorá posilnila moc panovníka na úkor zákonodarstva.

(F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

Opierajúc sa o tieto zdroje, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte *novú ústavu* uvedenú v zdroji **B**. **2 body**
2. Spresnite informáciu zo zdroja **A**, vzťahujúcu sa na panovníka. **2 body**
3. Uvedte dva historické priestory spomenuté tak v zdroji **A**, ako aj v zdroji **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce zdroju, ktorý tvrdí, že veľmoci sa dohodli na kompromise v otázke zjednotenia Rumunov. **3 body**
5. Uvedte jeden vzťah príčina–následok, medzi dvoma informáciami zo zdroja **B** a spresnite úlohu každej z nich (*príčina*, respektíve *následok*). **7 bodov**
6. Predstavte dve historické udalosti z obdobia 1866-1886 vzťahujúce sa na Rumunsko (România). **6 bodov**
7. Uvedte jednu podobnosť medzi dvoma činnosťami uskutočnenými Rumunskom v rámci medzinárodných vzťahov v období 1917-1920. **4 body**

ZADANIE II.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný zdroj:

Za účelom nedovoliť vniknutie Tatárov do Transylvánie (Transilvania), uhorský kráľ Ľudovít z Anjou sa rozhodol založiť na východnom svahu Karpát *marku* (*marcă*), čiže obranný politicko-vojenský útvar. Na čelo tohto útvaru vymenoval Dragoša (Dragoș). [...]

Založenie nezávislého štátu Moldavsko (Moldova) je spojené s menom vojvodu Bogdana (Bogdan). [...] Tento [...] prejavil neposlušnosť voči uhorskému kráľovi, a preto bol odstránený z postavenia vojvodu Krajiny Marmarošu (Țării Maramureșului). Išlo vlastne o povstanie niekoľkých Rumunov (români) na čele s Bogdanom, ktorí sa postavili proti maďarskému pántstvu. [...] Povstalci museli prejsť cez vrchy na východ od Karpát. [...] Bogdan, pravdepodobne s podporou Rumunov žijúcich na východ od Karpát, odstránil Balca (Balce), Dragošovho následníka, od moci a prinútil ho odísť z Moldavska. Ľudovít I. nemohol súhlasiť s vymámením Moldavska spod jeho moci. V roku 1364 poslal proti Bogdanovi vojsko, ktoré tento porazil a takýmto spôsobom Moldavsko sa dostalo spod uhorskej nadvlády [...].

Moldavsko sa aktívne podieľa na zahraničnej politike počas panovníka Lațcu (1369-1375) [...] keď vzniklo nebezpečenstvo obnovenia uhorskej expanzie vo východno-karpatskom priestore pod zámienkou „prinavrátienia“ tunajšieho obyvateľstva ku [...] katolicizmu. S cieľom predísť tomuto nebezpečenstvu, Lațcu [...] adresoval pápežovi Urbanovi V. prosbu o založenie katolíckeho biskupstva v Moldavsku [...]. Takto Siret, ktorý sa prednedávnom stal hlavným mestom Moldavska, získal aj postavenie biskupského sídla. [...] Moldavsko sa naďalej podieľa na medzinárodných vzťahoch z východnej a juhovýchodnej Európy za panovania Petra I. Mušata (Petru I Mușat) (1375-1391). [...] Najvýznamnejší zahraničnopolitický čin Petra I. Mušata bol podpis [...] Moldavsko-poľskej dohody v Lembergu (L'vov). [...] Pre Moldavsko politický význam tejto dohody pozostával v skutočnosti, že takýmto spôsobom Petru I. Mușat si zabezpečil ochranu Poľska proti starým uhorským nárokom na východokarpatské územia. [...] Pre upevnenie krajiny a jej medzinárodné uznanie [...], Petru I. Mușat sa rozhodol založiť pravoslávnu metropoliu.

(I. Țurcanu, *Istoria românilor*)

Opierajúc sa o tento zdroj, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte hlavné mesto Moldavska uvedené v danom zdroji. **2 body**
2. Spresnite storočie, na ktoré sa vzťahuje daný zdroj. **2 body**
3. Uveďte vodcu povstania z Krajiny Marmarošu a jednu činnosť vykonanú ním v Moldavsku, na ktorú sa vzťahuje daný zdroj. **6 bodov**
4. Uveďte z daného zdroja dve informácie vzťahujúce sa na *marku*. **6 bodov**
5. Na základe daného zdroja sformulujte stanovisko vzťahujúce sa na činnosti vodcov Moldavska v období 1369-1391 a podporte ho dvoma informáciami zo zdroja. **10 bodov**
6. Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti tvrdenie, podľa ktorého v 15. storočí Rumuni sa zúčastňujú na vojenských činnostiach s protitureckým charakterom. (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i závery.) **4 body**

ZADANIE III.

(30 bodov)

Vypracujte na približne dvoch stranách esej o politickom vývoji Rumunska (România) v druhej polovici 20. storočia, majúc na zreteli:

- predstavenie ústavy Rumunska prijatej v etape stalinizmu, v druhej polovici 20. storočia;
- spresnenie dvoch politických udalostí uskutočnených Rumunskom v medzinárodných vzťahoch z obdobia 1955-1969;
- spresnenie politickej praxe používanej v Rumunsku v období 1970-1988 a uvedenie dvoch aspektov vzťahujúcich sa na ňu;
- sformulovanie stanoviska vzťahujúceho sa na demokraciu v Rumunsku v období 1990-1997 a podporenie tohto stanoviska historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa aj používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra prezentácie**, zdôraznenie **vzťahu príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i záver) **dodržiavanie chronologického/logického sledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do spresneného rozsahu.